

RAPORT ȘTIINȚIFIC

2023

• Descrierea științifică cu punerea în evidență a rezultatelor etapei anuale și gradul de realizare a obiectivelor

Implementarea proiectului *Anarhetipuri. Reevaluarea unor forme și genuri literare marginale* a început în anul 2022. Activitățile au continuat de-a lungul anului 2023, urmărind planul de desfășurare expus într-o primă ședință din ianuarie 2023, în care s-au discutat în mod detaliat stadiul proiectului, etapele atinse și obiectivele realizate, precum și cele care revin anului în curs. Astfel, fiecare membru al echipei și-a detaliat tema de cercetare, materialul și bibliografia de parcurs, conferințele și deplasările pe care urmează să le facă, precum și textele pe care își propune să le scrie și să le publice. S-au discutat și oportunitățile de publicare aflate la îndemâna echipei, și anume revistele cotate internațional *Caietele Echinox*, *Studia UBB Philologia*, *Metacritic Journal*, *Philobiblon*, *Transilvania*, *Brukenthalia*.

„State of the Art”

Literatura modernă și în special cea postmodernă au dezvoltat o serie de trăsături și comportamente anarhice, iconoclaste, anomice, antisistemice și anticanonice. În sinteza sa *Postmodernist Fiction*, Brian McHale face un inventar al acestor trăsături de excepționalitate, între care enumeră terțul inclus, “self-erasing narrative, excluded middles, forking paths, violation of linear sequentiality, strange loops and metalepsis, multiple, circular or non-endings, chinese boxes and russian dolls, infinite regress, *trompe-l’œil*, variable reality, and so on” (106-116). Pentru a cuprinde toate asemenea trăsături sub cupola unui descriptor morfologic generic am propus termenul de anarhetip.

Existența unor astfel de configurații deschise, incomplete sau destructurate a fost semnalată de către filosofi și teoreticieni contemporani. În volumul *Mille plateaux* (1980), al treilea din trilogia dedicată ”schizanalizei” capitalismului, Gilles Deleuze și Félix Guattari opun structurilor de tip rădăcină și radiceală pe cel al rizomului. ”Cartea-arbore” prezintă o imagine totalizată a lumii, un cosmos, în care toate componentele se îmbină ierarhic și genealogic. ”Cartea-rizom”, în schimb, se dezvoltă ca o formațiune reticulară lipsită de origine, trunchi sau centru, proliferând necontrolat, ce prezintă lumea mai degrabă sub forma unui haos. Rizomii nu se lasă supracodați, nu acceptă un sens totalizator, sunt anti-genealogici, conectând orice punct cu oricare alt punct din rețea. Dacă structurile-arbore au fost folosite pentru a explica sisteme dintre cele mai diferite, de la evoluționismul darwinian la lingvistică, formațiunile rizomatice sunt mai potrivite pentru a descrie, spre exemplu, funcționarea sinapselor din creierul uman sau mulțimile sociale acentrate cercetate de Pierre Rosentiehl și Jean Petitot. Dacă mecanismul constituirii unui centru constă în

”adjudecarea puterii de către un semnificant” unic, configurațiile rizomatice nu pot fi explicate prin nici un model structural sau generativ.

În literatură și arte, evoluțiile din perioada modernă i-au determinat pe comentatori să dezvolte instrumente pentru înțelegerea și analiza a ceea ce Umberto Eco numește ”opere deschise”. În muzică sau în literatură, arată filosoful italian, ”tinzând spre un maximum de imprevizibilitate se tinde spre un maximum de dezordine în care nu doar semnificațiile cele mai obișnuite, dar toate semnificațiile posibile se dovedesc a fi cu neputință de organizat”. Arta contemporană ar lucra în ”spiritul continuei rupturi a modelelor și schemelor”, jucând rolul unui instrument pedagogic cu funcție de eliberare. Mai departe, în *Șase plimbări în pădurea narativă* Umberto Eco arată că ”operele deschise” sunt maleabile, fracturabile la infinit, fără un mesaj, ”ambigui ca și viața însăși”. Asemenea creații asumă lipsa de structură ca o posibilitate de a ”deveni alandala”. Confruntat cu operele deschise, cititorul se regăsește într-o ”pădure narativă” care devine un adevărat labirint. Competențele enciclopedice nelimitate pe care texte precum *Finnegan's Wake* le cer cititorului fac din ele niște ”păduri infinite”, imposibil de cuprins și de cartografiat.

Pentru a defini astfel de configurații deschise, analizele literare au preluat din științe precum matematica, fizica sau informatica diverse concepte precum cele de fractali, rețele sau teoria haosului. Gordon E. Slethaug, spre exemplu, examinează proza americană contemporană (Thomas Pynchon, John Barth, Michael Crichton, Don DeLillo etc.) prin prisma noțiunilor de entropie, stohastică, bucle de feed-back, bifurcații, curgere, teoria dinamică și atractori stranii (entropy, stochastics, feedback loops, bifurcation, flow, dynamic theory, strange attractors). Dacă unele din scrierile actuale folosesc asemenea tehnici la modul implicit, altele se revendică de la ele în mod explicit și deliberat.

Am preluat toate aceste nuanțe în conceptul de anarhetip, ca niște instrumente de (de)construcție și anihilare a structurilor logocentrice și armonice recomandate de majoritatea canoanelor (cu excepția teoriilor actuale). Operele arhetipale se comportă de o manieră organizată, centrată, unificată. Ele sunt construite pe un scenariu omogen, finalizat și complet, care le dă un sens, o ”coloană vertebrală”. Cu alte cuvinte, sunt structurate de un *cogito* (George Poulet), o *ratio* (Roman Ingarden), o *sinopsă* (Rudolf Arnheim), o schemă unificatoare.

Prin contrast, operele anarhetipice se comportă de o manieră anarhică și haotică. Ele nu se supun unui sens central și totalizator, se dezvoltă în direcții surprinzătoare și contradictorii, care nu ar putea fi reduse la un ”rezumat”, la un scenariu unic. Anarhetipul este un mecanism poietic ce refuză logosul. Într-o operă arhetipală, episoadele, scenele, imaginile se articulează una după alta ținând spre un sens total; o operă anarhetipică evită, la fiecare nouă articulație, scena sau imaginea care ar ”face sens” cu cea anterioară și alege o continuare imprevizibilă. Nu este vorba doar de dorința barocă ori avangardistă de a provoca șocul și mirarea, intenție care își propune să scoată,

în cel mai rău caz, un sens chiar din această dezarticulare, ci de o atitudine de indiferență detașată sau de revoltă asumată, provocată de nemulțumirea față de scenariul unic, integrator, față de orice scenariu perceput ca normativ, diriguitor, limitativ și sterilizant. Arhetipul și anarhetipul ar putea fi comparate cu niște lanțuri făcute din piese de LEGO: în cazul arhetipului, acest lanț capătă o structură și ajunge să stea în picioare, devine un schelet; în cazul anarhetipului, deși legăturile dintre elemente rămân la fel de rezistente, lanțul pornește, aparent dezordonat, în toate direcțiile, fără să capete rigiditatea unui aparat osteologic sau a unei proteze mecanice.

Dorim prin acest demers să scoatem descriptorul structurat/nestructurat, sau arhetipic/anarhetipic din setul de criterii ce disting între valoare și non-valoare, între canonic și marginal. Descriind un mod de creație diferit față de cel logocentric, conceptul de anarhetip deculpabilizează și recuperează din istoria literaturii mondiale scrieri care au fost în mod sistematic acuzate de "pedantry, eclecticism, a boring game, dead form, frivolity, artificiality, illusion..." Pentru toate aceste resturi ("leftovers") căzute de la marele banchet al literaturii, pentru toate aceste opere declasate din elita estetică, pentru toți acești autori exilați din "Republica Literelor" fiindcă nu au ajuns la *logos*, propunem conceptul de anarhetip.

Bibliografie orientativă

Arnheim, Rudolf, *Forța centrului vizual*, București, Editura Meridiane, 1995.

Arnheim, Rudolf. *New Essays on the Psychology of Art*. Berkeley, Los Angeles & London: University of California Press, 1986.

Bakhtin, Mikhail. *Problems of Dostoevsky's Poetics*. Edited and Translated by Carol Emerson, Introduction by Wayne C. Booth. Minneapolis & London: University of Minnesota Press, 1984.

Braga, Corin. *De la arhetip la anarhetip*. Iași: Polirom, 2006.

Braga, Corin. *10 Studii de arhetipologie*. Cluj-Napoca: Dacia, 2007.

Braga, Corin. (ed.), *Concepte și metode în cercetarea imaginarului. Dezbaterile Phantasma*. Iași: Polirom, 2007.

Braga, Corin. "Le centre structurel et ses restes," in *Caietele Echinox*, no. 33, 2017.

Carroll, Joseph. *Evolution and Literary Theory*. Columbia & London: University of Missouri Press, 1995.

Culler, Jonathan, *The Pursuit of Signs*, London and New York, Routledge, 2001.

Deleuze, Gilles & Guattari, Félix. *Rhizome*, Paris: Éditions de Minuit, 1976.

Deleuze, Gilles & Guattari, Félix. *Mii de platouri*, Traducere de Bogdan Ghiu, București : Editura Art, 2013.

Derrida, Jacques. *Écriture et la Différance*. Paris: Seuil, 1967.

Eco, Umberto. *Opera deschisă. Formă și indeterminare în poeticile contemporane*. Prefață și traducere de Cornel Mihai Ionescu. București: Editura pentru Literatură Universală, 1969.

- Eco, Umberto. *Şase plimbări prin pădurea narativă*. Traducere de Ştefania Mincu. Constanţa: Pontica, 1997.
- Ercolino, Stefano. *The Maximalist Novel. From Thomas Pynchon's Gravity's Rainbow to Roberto Bolaño's 2066*. Translated by Albert Sbraglia. New York, London, New Delhi & Sydney: Bloomsbury, 2014.
- Fishelov, David, *Metaphors of Genre: the role of analogies in the genre theory*, Pennsylvania, Pennsylvania State University, 1993.
- Frank, Joseph, *The Idea of Spatial Form*, New Brunswick, Rutgers University Press, 1991.
- Gibson, William, *Pattern Recognition*, New York, Putnam's Sons, 2003.
- Ingarden, Roman, *The Cognition of the Literary Work of Art*, Evanston, Northwestern University Press, 1973.
- Iser, Wolfgang, *Prospecting. From Reader Response to Literary Anthropology*, Baltimore and London, Johns Hopkins University Press, 1989.
- Iser, Wolfgang, *How to do Theory*, Blackwell Publishing House, 2006.
- Iser, Wolfgang, *Actul lecturii: o teorie a efectului estetic*, Piteşti, Paralela 45 2006.
- Kermode, Frank, *The Sense of an Ending. Studies in the Theory of Fiction with a New Epilogue*, Oxford, New York, Oxford university Press, 2000.
- Karl, Frederick R., *American Fictions: 1980-2000: Whose America Is It Anyway?* Bloomington: Xlibris, 2001.
- LeClair, Tom. *The Art of Excess: Mastery in Contemporary American Fiction*. Urbana: University of Illinois Press, 1989.
- Levey, Nick. *Maximalism in Contemporary American Fiction. The Uses of Detail*. New York: Routledge, 2017.
- Lévi-Strauss, Claude. *Mitologice I: Crud şi gătit*. Traducere şi prefaţă de Ioan Pânzaru. Bucureşti: Editura Babel, 1995.
- McHale, Brian. *Postmodernist Fiction*. London & New York: Routledge, 1987.
- Mendelson, Edward. "Encyclopedic Narrative: From Dante to Pynchon", in *Modern Language Notes*, no. 91, 1976.
- Moreti, Franco. *Modern Epic. The World-System from Goethe to García Márquez*. Translated by Quintin Hoare. London & New York: Verso, 1996.
- Scholes, Robert, *The Crafty Reader*, New Haven and London, Yale University Press, 2001
- Shermer, Michel, *Patternicity: Finding Meaningful Patterns in Meaningless Noise*, in *Scientific American*, 25 nov. 2008.
- Slethaug, Gordon E. *Beautiful Chaos: Chaos Theory and Metachaotics in Recent American Fiction*. Albany: State University of New York Press, 2000.

Turner, Mark *The Literary Mind. The Origins of Thought and Language*, Oxford University Press, 1996.

Turner, Mark (ed.), *The Artful Mind. Cognitive Science and the Riddle of Human Creativity*, Oxford University Press, 2006.

Teun A. Van Dijk (ed.), *Discourse Studies. Sage Benchmarks in Discourse Studies*, London, Sage, 2007.

Wimsatt, William K., *The Verbal Icon. Studies in the Meaning of Poetry*, University of Kentucky Press, 1982.

• Rezultatele etapei anuale și gradul de realizare a obiectivelor

Etapa a doua a proiectului, desfășurată în cursul anului 2023, și-a propus realizarea următoarelor obiective: fundamentarea teoretică a conceptului de anarhetip și aplicarea la analiza unor corpusuri istorice succesive de texte și genuri literare: romane alexandrine; romane cavalești; călătorii fantastice și de aventuri; romane iluministe; romane moderne; romane postmoderne; literatură fantasy și science-fiction. Aceste cercetări au fost prevăzute să fie publicate sub formă 8 articole științifice în reviste cotate internațional și să fie prezentate la câteva conferințe naționale și internaționale.

Activitatea de cercetare/publicare a depășit, aproape a dublat aceste rezultate, în cursul anul 2023 fiind redactate/publicate 15 articole (livrabile):

- ❖ 11 articole științifice pe tematica proiectului (7 articole deja publicate, și 4 articole în curs de publicare), în limbile engleză și franceză, în 5 reviste cotate WoS, ERIH+ și SCOPUS (Q1) (*Caietele Echinox*, *Transilvania*, *BRUKENTHALIA*, *România Orientale*, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Philologia*);
- ❖ 2 analize (cronici) de carte în engleză și în franceză (diferite de simple book reviews, deoarece discută în profunzime cărțile comentate);
- ❖ 1 capitol inclus într-un volum colectiv în curs de apariție la editura Peter Lang din Berlin;
- ❖ *Caietele Echinox*, vol. 45/2023, cu o Introducere extinsă de Laura Tușa-Ilea.
- ❖ 9 lucrări susținute la conferințe internaționale și naționale.

În cursul acestui an a fost actualizată pagina web a proiectului în limba engleză: <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro/en/research-programs/>, pe site-ul Centrului de cercetare a imaginarului. Pagina cuprinde informația principală legată de proiect (“Home”), descrierea generală a proiectului („State of the Art”), direcțiile principale de cercetare (“Research Topics”) și articolele/studiile publicate (Publications) cu link la formatul pdf. al acestor studii.

În cadrul proiectului a fost publicat volumul 45, 2023, din *Caietele Echinox* (revistă cotată WoS și ERIH+), cu tema *Different Voices/Diasporic Voices. Resonances, Silences, and*

Performance. Volumul apare atât în format online, în open acces, pe site-ul revistei (<http://caieteleechinoux.lett.ubbcluj.ro>), cât și în format tipărit, în 300 de exemplare. Expedițiile către colaboratori, biblioteci și specialiști în domenii vor fi efectuate în luna ianuarie 2024. În volum, editat și prefațat de către Laura Tușa Ilea, membrii echipei de grant publică 5 articole științifice, 2 cronici de carte și o introducere teoretică, în conexiune cu temele de cercetare (Topics) asumate de fiecare membru a echipei.

Tot în anul 2023 s-a pregătit un număr special dedicat tematicilor de cercetare a proiectului, intitulat *Uneven Worlds. Beyond the Canons of Cultural Representations (Lumi inegale. Dincolo de reprezentările canoanelor culturale)*, care va apărea în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Philologia* (WoS, CNCS A), nr. 2 (2024) (coordonatori: Laura T. Ilea și Marius Conkan). În contextul globalizării capitaliste și al comprimării spațio-temporale (David Harvey), câteva teorii socio-spațiale au analizat relația dintre local și global, precum și modul în care anumite reprezentări regionale sunt produsul interferențelor și hibridizărilor culturale. Din acest punct de vedere, e important să investigăm rolul jucat de culturile regionale și (semi-)periferice în cadrul *world-systems* și al geografiilor dezvoltării inegale, precum și modul în care ele rezistă falsei omogenizării implicate de globalizare. Folosind anarhetipurile (Braga) ca figuri ale unei posibile renegocieri, am dori să analizăm modurile în care periferia devine „exportabilă”, iar genurile - evanescente. În cadrul literaturii lumii, un domeniu important ar putea fi investigarea genurilor culturii pop și a formelor literare considerate până acum ca periferice. Formarea și diseminarea literaturii *fantasy* și *science fiction* ar putea pune în evidență modul în care anumite reprezentări culturale sunt negociate global, dincolo de hegemonia literaturii înalte care a marcat sistemele literare în trecut.

•Un sumar al progresului (livrabile realizate, indicatori de rezultat, diseminarea rezultatelor)

Studii publicate în volume și reviste cotate internațional

Pe parcursul anului, echipa proiectului a fost implicată în activități de documentare și de cercetare, în urma acestora rezultând mai multe articole științifice care au legătură cu tema proiectului și cu obiectivele stabilite în momentul depunerii cererii de finanțare. În continuare vom menționa titlurile articolelor științifice publicate și vom prezenta, sub formă rezumativă, principalele argumente/idei ale acestora, în ordinea alfabetică a autorilor membri în echipa de proiect:

1. Barbu Maria, „A Journey with No Destination: Anarchetypal Patterns in Jack Kerouac’s *On The Road*”, în *BRUKENTHALIA Romanian Cultural History Review*, No. 13/2023 (acceptat spre publicare - revistă WoS, ERIH +).

Abstract: Pe drum de Jack Kerouac este unul dintre cele mai cunoscute romane de călătorie din Statele Unite, un roman care ficționalizează momente și personaje cheie din anii 1950 și le

înfășoară în aura boemă tipică generației Beat. Cu toate acestea, pe lângă discutarea acestor elemente istorice și a modului în care Kerouac le-a reimaginat în opera sa, scopul acestei lucrări este de a duce analiza și mai departe și de a examina textul dintr-un punct de vedere original, și anume prin intermediul conceptului de “anarhetip”, definit de Corin Braga. Menit să reprezinte opusul arhetipului înțeles ca imagine culturală sau ca mod de a percepe lumea, anarhetipul va fi transpus în termenii literaturii de călătorie pentru a demonstra că *Pe drum* este un exemplu important de model anarhetipal care reflectă, pe o hartă geografică, viziunea și perspectivele de gândire ale subiectului postmodern.

Cuvinte-cheie: anarhetip, Jack Kerouac, Pe drum, călătorie, generația Beat, literatură de călătorie.

Încadrat în Topic 5 (Modernist novels) al proiectului, articolul analizează relația dintre caracterul real și cel ficțional al întâmplărilor relatate în roman, trecând în revistă câteva studii critice care subliniau atât elementele arhetipale ale cărții, cât și cele cu un caracter mai degrabă anarhetipic. S-a luat în considerare contextul tumultuos al Americii din anii 1950, când au loc călătoriile lui Kerouac. Ulterior s-a realizat o legătură între esența culturii americane de a fi mereu în mișcare cu dorința lui Kerouac de a fi mereu pe drum, indiferent de destinația pe care ajung să o aibă călătoriile sale, iar în final s-a explorat caracterul anarhetipal al acestora printr-o comparație cu caracterul improvizational al muzicii jazz, un gen foarte popular în acea perioadă.

2. Barbu Maria, „Voices of the “In-Between”. Anarchetypal Crossings of the Frontier in Cormac McCarthy’s Border Trilogy”, *Caietele Echinox*, vol. 45/2023, pp. 140-158, (revistă WoS, ERIH+), DOI: 10.24193/cechinox.2023.45.09.

Abstract: Încă de când Cristofor Columb a debarcat în America, leitmotivul narațiunilor de călătorie scrise de cei care au vizitat-o a fost acela de a modela teritoriile necunoscute în funcție de idei prefabricate care nu s-au potrivit niciodată cu realitatea acestor spații. În același timp, importanța deținută de mitul expansiunii vestice în cultura americană a creat, de asemenea, o fascinație pentru tot ceea ce se află dincolo de granițele construite cultural ale țării. *The Border Trilogy* a lui Cormac McCarthy abordează ambele aspecte, seria fiind plasată pe granița dintre Mexic și partea de sud-vest a Statelor Unite, dar și pe granița temporală dintre lumea tot mai modernă de după cel de-al Doilea Război Mondial și ordinea pastorală anterioară a lumii, care încă impregna mințile oamenilor. Pornind de la aceste coordonate, lucrarea de față va analiza traseele urmate de aceste personaje în traversarea granițelor, folosind totodată conceptul de "anarhetip" al lui Corin Braga pentru a le caracteriza ca produse ale unei stări intermediare în care personajele nu mai pot urma un traseu clar structurat, deoarece aparțin ambelor și nici uneia dintre cele două extreme în același timp.

Cuvinte-cheie: Cormac McCarthy, *The Border Trilogy*, frontieră, anarhetip, călătorie, literatură nord americană

Încadrat în Topic 6 (Postmodernist novels), articolul se axează pe analiza călătoriilor din fiecare volum al trilogiei, punând în lumină atât caracterul hibrid al personajelor care le realizează și al celor două spații (american și mexican) care sunt traversate în mod constant, cât și modul în care proiecțiile geografice ale fiecărui stat despre celălalt contribuie la o reprezentare eronată a acestora și la lipsa oricărei corespondențe între teritoriul real și harta care ar trebui să-l reprezinte. Analizele propriu-zise au fost precedate de o parte introductivă care a subliniat schimbările din imaginarul geografic american, proeminența mitului cowboy-ului în cultura americană și dorința de expansiune vestică care a fost relocată în Mexic odată ce coasta de vest a Statelor Unite a fost atinsă.

3. Barbu Maria, „Anarchetypal journeys in post-apocalyptic narratives. The implacable darkness of Cormac McCarthy’s *The Road*”, *Caietele Echinox*, vol. 46/2024 (acceptat spre publicare, revistă WoS, ERIH+).

Abstract: Cormac McCarthy este cunoscut în lumea literară pentru scrierile sale mai degrabă sumbre, iar *The Road* (2006) este fără îndoială unul dintre romanele care exemplifică cel mai bine această caracteristică. Plasat într-un viitor post-apocaliptic incert, în care aproape totul a fost distrus de un cataclism nespecificat, intriga urmărește călătoria unui tată și a fiului său de-a lungul autostrăzilor interstatale rămase dintr-un continent nord-american acoperit de cenușă. În încercarea de a se alătura literaturii critice deja extinse despre McCarthy dintr-o perspectivă originală, scopul acestei lucrări este de a examina *The Road* prin combinarea analizei elementelor narațiunii post-apocaliptice cu o oprire asupra călătoriei personajelor în sine. În acest scop, demersul meu ar urma să aducă în discuție conceptul de "anarhetip" al lui Corin Braga, termen opus arhetipului înțeles în sens cultural, respectiv ca model recurent sau constantă artistică. Teza mea este că acest concept, reprezentativ pentru viziunea subiectului postmodern decăzut, structurează romanul lui McCarthy prin modul în care își construiește intriga din episoade care se succed într-un mod imprevizibil, ordinea lor nefiind dependentă de un sens revelator care ar trebui descoperit la final. Călătoria pe care o întreprind protagoniștii spre ținuturile sudice, mai calde, se desfășoară astfel pe un tipar anarhetipal, poziționând *The Road* printre multe alte călătorii literare care urmează o configurație similară.

Cuvinte-cheie: călătorie anarhetipală, Cormac McCarthy, *The Road*, distopie, scenariu postapocaliptic, literatură americană.

Acest articol, încadrat în Topic 6 (Postmodernist Novels), a început cu o scurtă trecere în revistă a direcțiilor în care imaginarul colectiv despre spațiile americane s-a schimbat de-a lungul timpului, după care a continuat cu modul în care viziunea lui McCarthy asupra subiectului e filtrată

printr-o lentilă post-apocaliptică în *The Road*. Ulterior au fost luate în considerare elementele geografice ale călătoriei din roman și am analizat cât de precis poate aceasta să fie fixate pe o hartă, având în vedere cât de mult seamănă între ele locurile pe care le traversează. Lucrarea a explorat și funcția hărților în proza lui McCarthy, mai ales într-un cadru post-apocaliptic precum cel din *The Road*, iar în final conceptul de anarhetip a fost utilizat pentru a caracteriza mai în profunzime tipul de structură narativă propus de această carte.

4. Borbély Carmen-Veronica, “«Whence, then, is this change of sentiment?»: Homesteading and Restorative Nostalgia in *The Woman of Colour*”, *Caietele Echinox*, vol. 45/2023, pp. 13-28, DOI 10.24193/cechinox.2023.45.01 (revistă WoS, ERIH+).

Abstract: În sîajul unor recente analize privind posibilitatea de a aborda romanul *A Woman of Colour* (1808) ca un romanț (post)sentimental care se raportează la proiectul neîncheiat al aboliționismului în perioada în care comerțul cu sclavi era abolit în Marea Britanie, prezentul studiu analizează interferențele dintre cele două tipuri de nostalgie identificate de Svetlana Boym, reflexivă v. restaurativă, ce jalonează procesul de dez-încântare prin care trece eroina romanului în călătoria sa inter-insulară, atât spre spațiul metropolitan de unde se simte expulzată, cât și în direcția contrară, înspre un spațiu periferic colonial.

Cuvinte-cheie: *The Woman of Colour*, călătorie de întoarcere, nostalgia restaurativă/reflexivă, intimitate diaporică, diaspora circumatlantică.

În acest articol, încadrat în Topic 4 (Enlightenment romances), ideatica cercetării s-a concentrat pe critica romanțului în proza așa-zis diasporică de la finele îndelungatului secol al XVIII-lea, ajungându-se la concluzia că ambitusul generic al romanului britanic încorporează, fără a suprima total, convențiile acestuia. Mai mult, reverberațiile utopianismului în ficțiunea secolului al XIX-lea generează forme anarhetipale dincolo de distincția utopic/distopic, primând ideea de porozitate generică.

5. Borbély Carmen-Veronica, „The Lives and Afterlives of Irish Gothic” (Jarlath Killeen and Christina Morin (eds.), *Irish Gothic. An Edinburgh Companion*, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2023), *Caietele Echinox*, vol. 45/2023, pp. 414-420, DOI 10.24193/cechinox.2023.45.31 (revistă WoS, ERIH+).

Abstract: Lucrarea discută abordarea derrideană, hauntologică de către editorii volumului a ideii de gotic irlandez ca formă periferică, anarhetipală a operelor canonice cu care interferează, dar și ca resurgență spectrală a formelor istoricizate într-un prezent tarat de crizele și pandemiile globale. Insist asupra mutației de paradigmă în literatura de specialitate de la o focalizare pe aspectele specifice regionale și naționale ale goticului irlandez la o privire transistorică și transnațională, care poate genera interferențe în dublu sau multiplu sens cu goticul englez și european.

Această analiză de carte, de tipul *library survey*, pe marginea volumului colectiv de studii Jarlath Killeen and Christina Morin (eds.), *Irish Gothic. An Edinburgh Companion*, Edinburgh, Edinburgh University Press, 2023, se încadrează atât în ceea ce putem numi Topic 0, adică cercetarea teoretică pe marginea conceptului de anarhetip și a relațiilor sale cu alte concepte și metodologii critice, cât și în Topic 4 (Enlightenment romances), abordând ca material genul literaturii gotice. Cronica dezvoltă ideea argumentată în volum, și anume necesitatea de a desprinde goticul irlandez de o ideatică a secundarului.

6. Braga Corin, „European Identities and Cultural Imaginaries”, *Caietele Echinoux*, vol. 44/2023, pp. 423-431, DOI: 10.24193/cechinox.2023.44.28 (revistă WoS, ERIH+).

Abstract: Deși un continent mic din punct de vedere geografic, Europa a favorizat, în ultimele milenii, apariția unui număr impresionant de limbi, culturi și civilizații. Aceasta constituie bogăția sa și totodată provocarea sa: cum ar trebui să fie armonizate și integrate toate aceste identități culturale locale, regionale și naționale, fără a le distruge, ci mai degrabă a le conserva și consolida? Un concept seminal în investigarea reprezentărilor culturale, literare și artistice este “imagarul” (echivalentul termenului francez *l’imaginaire*), deosebindu-se de conceptele tradiționale de „imaginație” și „fantezie”. Imaginariile culturale exprimă relațiile dintre indivizi și grupuri, reprezentările lor despre sine și despre ceilalți, despre mediile geografice și istorice, despre planetă și univers. Imaginile Europei, pozitive sau negative, globale sau fragmentate, definesc atitudinile și comportamentele conștiente și inconștiente, speranțele și temerile privind destinul individual și comun al popoarelor europene.

Cuvinte-cheie: identități europene; imaginarii sociale; imaginarii culturale; patrimoniu spiritual.

Studiul se încadrează în ceea ce putem numi Topic 0, adică cercetarea teoretică pe marginea conceptului de anarhetip și a relațiilor sale cu alte concepte și metodologii critice. În acest caz, este vorba de fundamentarea și încadrarea perechii arhetip-anarhetip în studiile asupra imagarului, cele două concepte reflectând perechea tradiție-inovație, patrimoniu-creație.

7. Braga Corin, „Littérature et théorie du chaos”, *Caietele Echinoux*, vol. 45/2023, pp. 315-331, DOI 10.24193/cechinox.2023.45.31 (revistă WoS, ERIH+).

Abstract: În timp ce atacurile poststructuraliste asupra formelor structurate și centrate au eliberat practica literară a secolului XX de dominația canonului literar al lui Aristotel, evoluțiile actuale din fizică și cosmologie au generat o nouă viziune despre lume, care i-a influențat profund pe scriitorii moderni și postmoderni. Dacă universul nu mai este descriptibil în termenii clasici ai lui Newton, ca fiind linear și previzibil, și dacă literatura se presupune că “imită” (reprezintă) această nouă realitate, atunci “textele-lume” contemporane se văd și ele obligate să exploreze peisaje și lumi anarhice și complexe. Pentru a putea analiza astfel de texte anti-structurale, criticii

de literatură și de arte au adaptat concepte analitice din teoriile matematice și fizice. Astfel, literatura modernă a fost asociată în special cu teoriile fizice relativiste și cuantice, iar literatura postmodernă cu teoria haosului. Această lucrare prezintă câteva asemenea concepte folosite în analiza literară, cum sunt geometriile ne-euclidiene, conceptul de câmp, relativitatea, principiile de incertitudine, fractalii, haosul, atractorii strani etc.

Cuvinte-cheie: Anti-canon; Anarchic Literature; Quantic Literature; Chaos Theory; Fractals; Strange Attractors; Katherine Hayles.

Studiul se încadrează în Topic 0, adică cercetarea teoretică pe marginea conceptului de anarhetip și a relațiilor sale cu alte concepte și metodologii critice.

8. Conkan Marius, "Geocritica și teoriile socio-spațiale" ["Geocriticism and Socio-Spatial Theories"], *Transilvania*, nr. 4 (2023), pp. 18-23, DOI: 10.51391/trva.2022.03.06 (revistă SCOPUS: Q1).

Abstract: Acest studiu își propune să analizeze relația dintre geografia literară și teoriile social-critice postmoderne, punând accentul pe conceptul de „dialectică socio-spațială” (E. W. Soja), care este definitiv pentru geocritica orientată ideologic. Argumentul central este acela că, fără spațializarea marxismului, realizată în anii 1970-1980 de către H. Lefebvre și E. W. Soja, geocritica nu s-ar fi putut articula metodologic astăzi ca disciplină majoră în cadrul studiilor World Literature. Deși teoriile acestor filosofi sunt integrate critic la nivel mondial, este importantă metabolizarea lor în spațiul academic autohton tocmai pentru legitimarea unei geocritici coerente a literaturii române.

Cuvinte-cheie: geocritism, teorie socială critică, spațialitate literară, dialectică socio-spațială, materialism geografic, sociologie urbană.

Studiul se încadrează în Topic 0 (cercetarea teoretică pe marginea conceptului de anarhetip și a relațiilor sale cu alte concepte și metodologii critice), abordând cadrul teoretic major prin intermediul căruia poate fi analizată topografia dialectică a spațialității în literatură. Având în vedere faptul că abordările socio-spațiale din zona geografiei literare critice vizează legătura dintre „textualitatea spațiului și spațialitatea textelor”, dintre geospațiu și producțiile literare, pot fi derivate de aici trei niveluri interdependente de interpretare (ca sinteză a metodelor propuse de Moretti, Westphal și Tally Jr.), care ilustrează raportul dialectic dintre producerea, cartografierea și propagarea literaturii în cadrul spațiilor sociale: 1. *literatura generată de dinamica spațiului social*; 2. *cartografierea literare ale spațiului social*; și 3. *propagarea/diseminarea literaturii în cadrul spațiului social*. O asemenea metodă geocritică unificată asumă, așadar, materialismul socio-spațial ca principiu de fond, în lumina acestor teorii postmoderne care au reușit să spațializeze filosofia marxistă și să rearticuleze disciplinar studiile culturale geografice. Refuzând practicile care suprasaturează speculativ hermeneutica literară, geocritica astfel definită are șansa

să devină cel mai important domeniu de analiză al *World Literature*.

9. Conkan Marius, “Cosmopolitan Spatiality: Worlding Popular Fiction in (Pre-) Communist Romania”, capitol inclus într-un volum colectiv coordonat de Mihaela Ursa și Alex Goldiș, în curs de apariție la editura Peter Lang din Berlin.

Abstract: Acest studiu își propune să exploreze dimensiunile cosmopolite în ficțiunea populară din România (pre-)comunistă, pornind de la interferențele dintre formele străine și materialul/formele locale (F. Jameson, F. Moretti) în producerea literaturii speculative. Argumentul major este acela că ficțiunea populară românească a fost generată de un dinamism oscilatoriu între doi nuclei generici (sovietic și occidental), fiind influențată atât de *pattern*-urile tematice și formale ale literaturii SF occidentale, cât și de traducerea din literatura rusă și de interpretările regionale ale marxismului. Ca tipuri de lumi alternative, în această perioadă predomină utopiile și distopiile în regim hipertehnologic (dar și cu accente politice), explorările cosmice, planetele imaginare și universurile paralele, în ficțiunile create de scriitori precum Vladimir Colin, Adrian Rogoz, Sergiu Fărcășan, Camil Baci, Gheorghe Săsărman, Horia Aramă și alții. Un caz special de spațialitate cosmopolită îl reprezintă *Cuadratura cerului. Fals tratat de urbogonie* (1975), scris de Gheorghe Săsărman și tradus în engleză de Ursula K. Le Guin ca *Squaring the Circle* (2013). Asemănător prin compoziția sa rizomatică și „anarhetipală” (C. Braga) cu *Orașele invizibile* (1972) de Italo Calvino, acest roman proiectează mai multe orașe imaginare în registre alegorice, futurologice și suprarrealiste. Având în vedere o asemenea circulație structurale între literaturile centrale și semi-periferice, studiul investighează diverse hibridizări formale și ideologice în măsură să articuleze un cosmopolitism specific ficțiunii speculative românești.

Cuvinte-cheie: Science fiction românesc, ficțiune populară, geocritism, spațialitate cosmopolită, hibridizări culturale.

Studiul se încadrează în Topic 7 (Fantastic, Fantasy and Science-Fiction Literature).

10. Părău Călina, „Geographies of Expropriation: Reconstruction and Residuality in Șerban Savu's Paintings”, în *România Orientale* (acceptat spre publicare, revistă ERIH+).

Abstract: Această lucrare analizează ideea de filiație întreruptă, pornind de la poziția istorică heterogenă asociată post-comunismului românesc. Relația discontinuă cu trecutul e analizată prin două direcții distincte: re-negocierea identității culturale într-un spațiu post-industrial marcat de promisiunea modernizării, pornind de la metafora „orfanului” și efectele ideii unei societăți fără clase sociale care generează modalități conflictuale ale memoriei și reprezentării. Această geografie discontinuă de linearități și genealogii generează un simț interstițial al temporalității, plecând de la noi forme de mediere culturală. Limbajul artistic vizual al lui Șerban Savu e ilustrativ pentru această incursiune, prin portretizarea crizei subiectului dezmoștenit într-o lume globalizată.

Cuvinte-cheie: memorie, post-industrial, filiație, trecut, ruină, discurs vizual, post-comunism.

Lucrarea se încadrează în Topic 6 (Postmodern novels).

11. Toderici Radu-Ioan, „«Romans Divers»: The Novel, Its Earliest Classifications and the Early Modern Peripheries of the Genre”, *Caietele Echinox*, vol. 45/2023, pp. 332-340, DOI: 10.24193/cechinox.2023.45.23 (revistă WoS, ERIH+).

Abstract: Primele clasificări ale romanului datează de la începutul secolului 18, când romanul era încă un gen nou și era definit în raport cu modelele antice latine sau elenistice și cu variațiile lor narrative din secolul al 17-lea. Analizând primele lucrări care încearcă să urmărească o istorie a noului gen și o taxonomie a diferitelor tipuri de romane, scrise de autori precum Nicolas Lenglet Du Fresnoy, James Beattie și Clara Reeve, această lucrare susține că lucrările văzute ca periferice în raport cu o narațiune canonică, arhetipală, tipică pentru roman, sunt, în sine, ilustrative pentru un fenomen mai larg – marginalizarea acelor narațiuni care nu se încadrează într-o definiție actuală și implicită a unui gen. Folosind conceptul lui Corin Braga de “anarchetypal narration”, această lucrare discută textele care se găsesc în secolul al 18-lea la periferia romanului și motivele explicite și implicite ale respingerii lor teoretice. Prin compararea criteriilor desfășurate la distanță de decenii de acești autori, s-a putut stabili o listă de principii pentru definirea trăsăturilor canonice ale romanului, așa cum era el înțeles, ca specie literară, atunci. S-au notat, cu această ocazie, trimiterile (în general, cu rolul de a semnaliza modele excentrice sau negative) la acele opere care mai târziu vor fi integrate în seria romanelor utopice sau a grupului de texte publicate ulterior sub umbrela conceptuală a călătoriilor imaginare.

Cuvinte-cheie: roman; narațiune utopică, narațiune anarhetipală; periferie; Nicolas Lenglet Du Fresnoy, James Beattie, Clara Reeve.

Încadrabil în Topic 4. (Enlightenment romances) acest text, pornind de la o interpretare a surselor – Huet, Du Fresnoy, Beattie, Reeve – și o subliniere a diferențelor istorice între diversele criterii care articulează discursurile acestor autori, urmărește evoluția unui mod de a privi romanul și locul pe care aceste clasificări, făcute pe baze raționaliste, îl lasă unor narațiuni care operează ele însele după principii care contravin acestor norme raționaliste.

12. Tușa-Ilea Laura, „Counterfactual Histories: Philip Roth and Nicole Krauss”, *Caietele Echinox*, vol. 45/2023, pp. 77-85, DOI 10.24193/cechinox.2023.45.05 (revistă WoS, ERIH+).

Abstract: Canonul verosimilitudinii este un concept discutat pe scară largă, care vizează stabilirea pactului fictiv încă de la Aristotel. Experiențele multiple ale timpului par să tulbure logica acestui pact fictiv. Pentru a evidenția cronometodologia disjunctivă și implicațiile acesteia în reformularea unui canon bine stabilit, aleg conceptul de uchronie – dezvoltat și discutat teoretic și literar de doi scriitori americani de origine evreiască, Philip Roth și Nicole Krauss. Cei doi au

dezvoltat moșteniri alternative și istorii contrafactice despre Franz Kafka: El fie scapă în Palestina, fie se scufundă într-o relație de dragoste realizată cu Dora Dymant în ultimul an al vieții sale. Astfel, scriitorii “u-chronici” tulbură moștenirea canonică a lui Kafka, așa cum a fost girată de Max Brod, deținătorul oficial al istoriei sale post-mortem.

Cuvinte-cheie: ucronie, canon literar, istorie contrafactuală, Philip Roth, Nicole Krauss, Franz Kafka, moștenire.

Încadrat în Topic 6 (Postmodern novel), textul ia în considerare un mod de istorie non-liniară, o istorie a posibilităților ficționale.

13. Tușa-Ilea Laura, „Introduction”, *Caietele Echinox*, vol. 45/2023, pp. 7-10 (revistă WoS, ERIH+).

Introducere extinsă, în care sunt rezumate cele două colocvii, “Diasporic Voices: Tears, Silences, Laughter”, care a avut loc la Cluj-Napoca în aprilie 2022, și “In a Different Voice: Resonances, Silences, Counterpoints, and Performances”, care a avut loc la Montreal în octombrie 2022, precum și modul în care liniile directoare ale acestora colocvii se intersectează și își răspund, în legătură cu experiența dispersată, anarhetică, a migrației și a modurilor alternative de modulare a vocii umane și non-umane.

14. Tușa-Ilea Laura, „La communauté terrestre et l’incalculable l’utopie ultime”, *Caietele Echinox*, vol. 45/2023, pp. 408-413, DOI: 10.24193/cechinox.2023.45.30 (revistă WoS, ERIH+).

Cronică extinsă la volumul *La communauté terrestre* (La Découverte, 2023), scris de filosoful politic și istoricul Achille Mbembe. Bibliografia consultată pentru acest articol e următoarea: Arendt, Hannah, *Condition de l’homme moderne*, Éditions Calmann-Lévy, Paris, coll. « Liberté de l’esprit », trad. Georges Fradier, 1961 (édition originale, en anglais, *The Human Condition*, University of Chicago Press, Chicago, 1958), Mbembe, Achille, *La communauté terrestre*, Éditions La Découverte, Paris, 2023, *Pour un monde en commun*, Actes Sud, Arles, 2022, *Brutalisme*, Éditions La Découverte, Paris, 2020, *Politiques de l’inimitié*, Éditions La Découverte, Paris, 2016, *Critique de la raison nègre*, Éditions La Découverte, Paris, 2013, Labatut, Benjamín, *When We Cease to Understand the World*, Pushkin Press, Londra, 2020.

15. Văsieș Alexandru-Florin, ”Global Threads, Unveiling Unevenness: Contemporary Maximalist Projects Interrogating Cultural Hybridization and Marginality”, *Studia Babeș-Bolyai – Seria Philologia*, 2/2024 (acceptat spre publicare).

Abstract: Într-un cadru care subliniază tensiunea dintre global și local, această lucrare își propune să investigheze modurile în care narațiunile complexe care încorporează temele migrației, periferiei și marginalității, printre altele, sunt capabile să scoată în evidență aspecte ale inegalității și ale hibridizării culturale și formale. Cărți precum *Dinți albi* de Zadie Smith, *Ministerul fericirii supreme* de Arundhati Roy sau *Fată, femeie, alta* de Bernardine Evaristo folosesc modalități

specifice de investigare maximalistă (Nick Levey) pentru a pune în discuție subiecte legate de inegalitate, relevanță culturală sau prejudecăți de reprezentare, într-un tip de roman despre care James Wood susținea că „suferă de un exces al povestirii și de o obsesie aproape paranoică de a lega numeroasele lor intrigi secundare într-o rețea de semnificație forțată”. În centrul acestui articol se află tocmai acest impuls de a forța un sens care pare cel mai adesea perturbat de o propensiune anarhetică de a renegocia o „retorică a incluziunii” (Franco Moretti) prin care autorul maximalist încearcă să cuprindă în mod exhaustiv întreaga lume (Levey). Selectând un corpus de romane maximaliste pentru a ilustra evoluția lor din a doua jumătate a secolului XX până la opere mai recente, precum romanul lui Evaristo, această lucrare investighează schimbarea prin care aceste narațiuni au început să țină cont de margini în mod diferit și mai frecvent decât la începuturile acestei forme literare.

Cuvinte-cheie: romane maximaliste, hibridizare, migrațiune, periferie, marginalitate, anarhetip, postmodernism.

Studiul se încadrează în Topic 6 (Postmodern novels), propunând investigarea, din prisma tensiunii dintre global și local, modalităților în care narațiunile complexe care încorporează temele migrației, periferiei și marginalității, printre altele, sunt capabile să scoată la lumină aspecte de inegalitate și de hibridizare culturală și formală.

Lucrări prezentate la conferințe

1. Barbu Maria, *Anarchetypal journeys in post-apocalyptic narratives. The implacable darkness of Cormac McCarthy's The Road*, susținută la conferința: *Utopian Studies Society 2023 Annual Conference* cu tema „Utopian Imaginaries”, 5-7 iulie 2023, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

Abstract: Cormac McCarthy este cunoscut în lumea literară pentru scrierile sale destul de sumbre, iar *The Road* (2006) este fără îndoială unul dintre romanele care exemplifică această caracteristică. Amplasat într-un viitor post-apocaliptic incert, în care aproape totul a fost distrus de un cataclism nemenționat, povestea urmărește călătoria unui tată și a fiului său de-a lungul autostrăzilor interstatale rămase ale unui continent nord-american acoperit de cenușă. Într-o încercare de a se alătura literaturii critice despre McCarthy dintr-o perspectivă originală, scopul acestei lucrări este de a examina *The Road* prin combinarea analizei elementelor narrative post-apocaliptice, cu accent pe călătoria personajelor în sine. În acest scop, abordarea mea ar aduce în discuție conceptul lui Corin Braga de “anarhetip”, antonimul arhetipului înțeles într-un sens cultural, ca model recurent sau constantă artistică. Susțin că acest concept, reprezentativ pentru viziunea subiectului postmodern descentrat, structurează romanul lui McCarthy prin modul în care construiește intriga din episoadele care se succed într-un mod imprevizibil, întrucât ordinea lor nu depinde neapărat de un sens revelator care ar trebui descoperit la final. Călătoria protagoniștilor

spre țările sudice, mai calde, se desfășoară astfel pe un model anarhetipal, poziționând *The Road* printre multe alte călătorii literare care urmează o configurație similară. Website program: <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro/en/conferences>.

2. Borbely Carmen, *The Idiom of Vulnerability in Edward Daniel Clarke's Travelogues*, lucrare susținută la conferința *British Society for Eighteenth-Century Studies*, cu tema „Homecoming, Return, and Recovery”, 4-6 ianuarie 2023, University of Oxford.

Abstract: Pornind de la studii potrivit cărora *Travels in Various Countries of Europe, Asia, and Africa* (London, 1810-1823) de Edward Daniel Clarke recalibrează convențiile Marelui Tur sub presiunea modernității (Brian Dolan, *Exploring European Frontiers in the Age of Enlightenment*, 2000), prezenta lucrare examinează maniera în care vulnerabilitatea transpare în acest memorial de călătorie ca un supliment etic la modalitățile de raportare la lume exclusiv prin lentila raționalității. Clarke reflectează asupra ideii că potențialul benefic al călătoriilor în spații ale alterității își menține relevanța atâta timp cât experiența respectivă poate fi redată printr-un limbaj al sensibilității ce evită capcanele patosului și pasiunii. În lucrare explorez registrul afectiv al călătoriei de întoarcere de la extremitățile estice ale continentului, în care sunt invocate, dar și subminate, clișeele romantice ale sensibilității exacerbate. Website program: <https://www.bsecs.org.uk/wp-content/uploads/2022/01/BSECS-52nd-Annual-Conference-long-programme.pdf>

3. Borbély Carmen, *Panarchic Disruptions in Sarah Scott's Millenium Hall*, lucrare susținută la congresul *International Society for Eighteenth-Century Studies*, cu tema „Antiquity and the Shaping of the Future in the Age of Enlightenment”, 4 iulie 2023, Sapienza, Roma.

Abstract: Narațiunile utopice sunt mai puțin adesea incluse în istorii ale romanului britanic care insistă pe emergența și rafinarea unei estetici a realismului formal. Cu toate acestea, potrivit unor cercetători precum Thomas G. Pavel, tocmai acea tensiune dintre un pol al idealismului și unul al realismului a catalizat instanțierile polimorfe ale romanului. Pornind de la recente reflexii ale lui Peter Boxall asupra imaginației protetice, specifică ficțiunilor utopice, care a contrabalansat impulsul verisimilitudinii din romanul realist, consolidând potențialul acestuia de a modela subiectivitatea umană, prezenta lucrare analizează transferul focalizării narative în romanul *Millenium Hall* (1762) de Sarah Hall dinspre singularitate înspre o conștiință distribuită la nivel colectiv, urmărind configurarea unei perspective panarhice, nonierarhice asupra unei subiectivități constituie în și prin pluralitate. Website program: <https://www.isecs-roma2023.net/Media?c=0016d23d-8f3e-45c4-ac8d-0643cc6e133e>

4. Borbély Carmen, *Ecotopian Sensibilities in Robert Paltock's The Life and Adventures of Peter Wilkins*, lucrare susținută la conferința: *Utopian Studies Society 2023 Annual Conference* cu tema „Utopian Imaginaries”, 5-7 iulie 2023, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

Abstract: Abordat îndeobște ca un text multigeneric ce ține de categoria robinsonadelor și călătoriilor imaginare, *The Life and Adventures of Peter Wilkins* (1751) de Robert Paltock proiectează o utopie domestică și politică prin lentila idealizantă a minunării (*wonder*). Graundevolet, insula în care protagonistul se instalează ca un suveran, și Sass Doorpt Swangeanti, tărâmul cornucopic pe care îl supune unor transformări tehnostiințifice, sunt explorate în prezenta lucrare ca spații ecotopice capabile să inducă o re-încântare în raport cu natura. Paltock dezvoltă o concepție baconiană privind natura ce se supune armonios intervenției umane, prefigurând totodată ideea unui echilibru natural și climatic fragilizat de expansiunea omului înspre fabuloasele regiuni aeriene și subterane de la antipodi. Totodată romanul sugerează o emergentă sensibilitate romantică în raport cu sublimul unei naturi idealizate. Website program: <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro/en/conferences>.

5. Braga Corin, *Structural Schema of the Utopian Genre*, lucrare susținută la conferința: *Utopian Studies Society 2023 Annual Conference* cu tema „Utopian Imaginaries”, 5-7 iulie 2023, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

Abstract: Termenul “utopia” este un hibrid semantic care cuprinde mai multe domenii și discipline, incluzând o serie largă de texte. În această lucrare, vreau să subliniez un model, o imagine-schema în terminologia cognitivă, care constituie nucleul structural al genului utopic. Pornind de la distincția dintre “lumea reală istorică” (pe care o numesc mundus) și lumile secundare fictive create de lucrări utopice/distopice, analizez principalele procedee de creație mondială ale scriitorilor utopiști: separarea elementelor pozitive și negative, extrapolarea utopică, inversiunea, dovada prin contradicție etc. Modelul emergent este o schemă dublă, în care lumea “noastră” (situată aici și/sau acum) este în contrast cu lumea “cealaltă” (situată într-un alt spațiu geografic și/sau altă dată). Împărțirea valorilor (morale, sociale, estetice etc.) între cele două “lumi” reprezintă distincția dintre utopii (care propun locuri bune) și distopii (care expun locuri rele). Website program: <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro/en/conferences>.

6. Braga Corin, “Imaginary – Structures and Directions in the Contemporary Research”, conferință susținută la Universidade Nova de Lisboa, Portugalia, 28 septembrie 2023

Abstract: Conferința prezintă trei concepte care dezvoltă și lămuresc conceptul de fantezie creatoare. Acești termeni (“*imagination*”, “*imaginaire*”, “*imaginal*”) au fost teoretizați de școala franceză de cercetări asupra imaginarului, mai puțin cunoscută în studiile anglo-saxone. Din cauza aceasta, termenii de *imaginaire* și *imaginal* nu au niște traduceri și echivalente lingvistice în limba engleză. Totuși, în ultima vreme s-a încetățenit, grație cercetătorilor canadieni, termenul la plural *imaginaries* (*social imaginaries*, *cultural imaginaries* etc.). Pe scurt, termenul de imaginație desemnează facultatea combinatorică a psihicului. Filosofii clasici și iluminiști vedeau în ea “mama tuturor” erorilor, o facultate care induce în eroare și trebuie așadar înlăturată din “metoda” de

cunoaștere. Imaginarul, așa cum a fost conceput de Kant, neokantieni, psihanaliști și filosoffi francezi Gaston Bachelard și Gilbert Durand, descrie funcția creatoare, ordonatoare și modelizatoare a fanteziei. În sfârșit, imaginalul (sau *mundus imaginalis*) este un concept creat de Henry Corbin pentru a defini fanteziile de tip religios și metafizic, cărora li se atribuie o existență ontologică.

7. Braga Corin, “Distant Theory. O arhetipologie postmodernă”, conferință susținută la Universitatea Al. I. Cuza, Iași, 19 octombrie 2023.

Abstract: Literatura lumii (“world literature”) este un ecosistem cultural care se întinde pe arealuri și perioade de timp coextensive cu umanitatea însăși. Metodele pentru a analiza acest material sunt la fel de diversificate și complexe, oferind comparatistului o serie de instrumente sofisticate, de multe ori la granița interdisciplinară cu alte domenii. Pentru ca literatura comparată să nu fie înghițită de viziuni și hermeneutici de multe ori atât de puternice încât riscă să-și impună propriul “adevăr” (religios, științific etc.), voi defini în acest studiu o atitudine sau poziționare pe care o numesc “distant theory”. Plec de la premisa că, pentru a fi înțelese pe deplin, mitologia, literatura și arta, în special cele care țin de perioade mai vechi (antică, medievală, renescentistă etc.), presupun reconstrucția viziunilor despre lume și despre om dominante în perioada respectivă, a ideilor care constituiau orizontul de creație și de așteptare al artistului și al publicului său. Această presupuziție este valabilă și pentru lucrările moderne și contemporane, dar, în timp ce sistemele religioase, mitologice și antropologice premoderne au fost scoase din uz și aculturate, sistemele actuale, care alcătuiesc paradigma cognitivă a zilelor noastre, sunt acceptate în mod spontan de către criticii literari și de artă ca fiind valide și adevărate. Voi numi această acceptare necondiționată a teoriilor despre univers și despre om (fizica relativistă și cuantică, modelul cosmosului în expansiune, genetica, psihanaliza, cognitivismul, neuroștiințele, inteligența artificială etc.) de către diverși analiști și comentatori, “close theory”. În contrast cu această poziționare, pentru a evita nepotrivirea anacronică dintre opere ce aparțin unor alte spații și epoci istorice cu metode ce provin din paradigma noastră contemporană, propun o abordare în care toate sistemele ontologice și antropologice, din orice cultură, să fie văzute ca niște artefacte intelectuale, niște „narațiuni dominante” aparținând unor epoci specifice. Această atitudine relativizantă ar permite o “abordare distanțiată” a sistemelor filosofice și științifice, permițându-le cercetătorilor literaturii și artelor să se elibereze de sarcina de a legitima teorii care aparțin unor alte domenii.

8. Părău Călina, *Hybridization, Remediation and ‘Impurity’ in a Global Context: English as the Global Language of Fractures* lucrare prezentată la conferința *Dinamica Limbajelor de Specialitate: tehnici și strategii inovatoare*, Cluj-Napoca, 9-10 iunie, 2023. (Actele conferinței sunt în curs de publicare anul acesta la editura Casa Cărții de Știință).

Abstract: Eliminarea ESP și a abilităților de gândire critică ar putea fi o oportunitate

valoroasă de a reflecta în continuare asupra dinamicii discursive complexe dintre ipotezele comune despre lume și resursele idiosincratice ale sensului. ESP nu ar trebui să fie legat doar de cunoștințe disciplinare și vocabular, dar mai degrabă conectat la perspectivele meta-discursive și meta-cognitive care permit studenților să devină conștienți de modul în care cunoașterea este reprezentată și construită prin discursuri disciplinare. Această abordare ar putea necesita o formă distinctă de atenție față de abilitățile de comunicare, competențele ‘global’ și instrumentele de cunoaștere și anchetă. “Conștientizarea retorică” și o preocupare specială pentru ideea de imaginar cultural sau social ar putea modela felul în care elevii înțeleg contextele de apariție a limbajului. Într-o lume în care contextul este specificat de coduri semiotice multistratificate și relații, a devenit din ce în ce mai important să se potrivească procesul de achiziție a limbajului cu posibilitatea de a câștiga responsabilitate interdisciplinară, conștientizarea culturală și o înțelegere a fracturii transculturale moderne a “sistemului mondial”. Predarea vocabularului specializat este inseparabilă de o reflecție continuă asupra modului în care contextele mobilizează “signifying practice”. Lucrarea își propune să analizeze rolul diferitelor forme inerente globale sau transculturale de *creolité* în predarea ESP pentru studenții care studiază Relații Internaționale. Prin urmare, accentul va fi pus pe dezlegarea diferitelor alfabetizări și abilități necesare pentru a utiliza limba engleză într-o sferă publică divizată, fragmentată și globalizată.

9. Tușa-Ilea Laura, *Utopian Philosophies of More-than Darwinism*, lucrare susținută la *Utopian Studies Society 2023 Annual Conference* cu tema „Utopian Imaginaries”, 5-7 iulie 2023, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca.

Abstract: Începutul secolului 21 s-a confruntat cu diverse crize, în care problema etică a reapărut în dezbatere: Pământul (descriș ca Gaia) s-a întors împotriva omului sub forma unei figuri de răzbunare (Medea), în criza mediului; revoltele populațiilor au dat naștere unor discursuri extremiste – război și populism –; biotehnologia a ridicat întrebări greu de rezolvat cu privire la limitele vieții și morții; protezele și algoritmi perturbă inteligența naturală. Pentru a discuta paradigma în care aș vrea să-mi fac prezentarea, voi începe de la un text scris de Brian Massumi, ”The Superhuman Animal” din volumul *The Non-Human Turn*, ceea ce ar putea constitui o poartă către un spațiu transdisciplinar de reflecție în care științele naturale se amestecă cu meditația filosofică (deoarece Massumi invocă biologi precum Darwin, Tinbergen, Perdeck, Ruyer, dar și filosofi precum Bergson, Whitehead, Deleuze, Guattari, W. James și Simondon). Construcțiile utopice biotehnologice se bazează pe o formă de pan-umanism eclectic care topește diferite forme de tendințe tradiționale, care depășesc categoriile adaptive propulsate de darwinism. Aspirațiile milenare sunt remodelate într-un creuzet de filosofii sociale și politice, în care utopia înseamnă depășirea condițiilor de bază ale naturii umane, spre un fel de suprauman. Întrebarea pe care o ridicăm este dacă, în loc să urmărim tendințele adaptive propulsate de darwinism, nu ar trebui mai

degrabă să mergem în direcția unui instinct super abundent, un vector decisiv care depășește, de la început, instinctul nostru de adaptare. Instinctul este în sine utopic, supraabundent, excesiv. Viața creatoare a instinctului este o artă vitală (Ruyer). Corpul uman este, prin urmare, într-un continuum animal, nu numai din punct de vedere biologic al adaptării, ci mai degrabă din punctul de vedere al unui instinct “supernormal”: ”Când omul își asumă excesul său immanent de animalitate, devine cu atât mai mult el însuși. Astfel, strălucitor” (Massumi, p.10).

Website program: <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro/en/conferences>.

Activitatea de management/administrativă

În ceea ce privește partea managerială a proiectului, la începutul anului s-au realizat activitățile specifice planificării bugetare (inclusiv cele stabilite prin procedura internă a universității), pregătindu-se toate documentele necesare.

Apoi, după virarea avansului pentru anul 2023, s-au demarat activitățile de achiziții pentru:

- 5 laptopuri Dell Latitude 5431 și un Laptop Dell Latitude 7640 care au fost distribuite membrilor echipei, contribuind la eficientizare muncii de cercetare din cadrul proiectului.
- un display interactiv Samsung Flip Pro, care oferă un cadru optim pentru o cercetare cu instrumente digitale avansate, favorizând, de asemenea, diseminarea rezultatelor cercetărilor în cadrul (video)conferințelor la standarde actuale;
- servicii pentru editarea și tipărirea volumului *Caietele Echinox*, nr. 45/2023;
- servicii de traducere și revizie pentru limba engleză (trad. autorizat Bernard Schütze, Canada).

O altă activitate de management a vizat documentația necesară pentru 3 deplasări internaționale (două în Canada și una în Italia) în vederea participării la conferințe internaționale sau stagii de cercetare la universități de prestigiu, precum și pregătirea documentației pentru decontarea a 3 taxe de conferință la nivel național.

Activitatea de management cea mai consistentă s-a desfășurat în ultimele luni ale acestei etape cuprinzând pregătirea întregii documentații pentru decontare, încărcarea datelor în platforma EVOC, centralizarea tuturor rezultatelor cercetărilor și pregătirea raportului științific ș.a.

Această bună administrare a sprijinit și a făcut posibilă îndeplinirea indicatorilor asumați în cadrul activităților de cercetare, aceștia fiind nu doar îndepliniți, ci chiar depășiți, toate rezultatele estimate fiind atinse. Ca urmare, activitățile din cadrul proiectului în anul 2023 au decurs foarte bine, toți indicatori fiind atinși și toate activitățile proiectului desfășurându-se în conformitate cu planul propus în momentul depunerii proiectului.

**Director Proiect,
Prof. univ. dr. Corin Braga**

Rezumat executiv al activităților realizate în perioada de implementare (1 pag.).

Etapa a doua a proiectului, desfășurată în cursul anului 2023, și-a propus realizarea următoarelor obiective: fundamentarea teoretică a conceptului de anarhetip și aplicarea la analiza unor corpusuri istorice succesive de texte și genuri literare: romane alexandrine; romane cavalierești; călătorii fantastice și de aventuri; romane iluministe; romane moderne; romane postmoderne; literatură fantasy și science-fiction. Activitatea de cercetare a depășit, aproape a dublat rezultatele preconizate (8 studii), în cursul anului fiind redactate/publicate 15 articole:

- ❖ 11 articole științifice pe tematica proiectului (7 articole publicate, și 4 articole în curs de publicare), în limbile engleză și franceză, în 5 reviste cotate WoS, ERIH+ și SCOPUS (Q1) (*Caietele Echinox*, *Transilvania*, *BRUKENTHALIA*, *România Orientale*, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Philologia*);
- ❖ 2 analize (cronici) de carte în engleză și în franceză (diferite de simple book reviews, deoarece discută în profunzime cărțile comentate);
- ❖ 1 capitol inclus într-un volum colectiv în curs de apariție la editura Peter Lang din Berlin;
- ❖ *Caietele Echinox*, vol. 45/2023.
- ❖ 9 lucrări susținute la conferințe internaționale și naționale.

În cursul acestui an a fost actualizată pagina web a proiectului în limba engleză: <http://phantasma.lett.ubbcluj.ro/en/research-programs/>, pe site-ul Centrului de cercetare a imaginarului. Pagina cuprinde informația principală legată de proiect (“Home”), descrierea generală a proiectului („State of the Art”), direcțiile principale de cercetare (“Research Topics”) și articolele/studiile publicate (Publications) cu link la formatul pdf. al acestor studii.

În cadrul proiectului a fost publicat volumul 45, 2023, din *Caietele Echinox* (revistă cotată WoS și ERIH+), cu tema *Different Voices / Diasporic Voices. Resonances, Silences, and Performance*, editat și prefațat de către Laura Tușa-Ilean. Volumul apare atât în format online, în open acces, pe site-ul revistei (<http://caieteleechinox.lett.ubbcluj.ro>), cât și în format tipărit, în 300 de exemplare.

Tot în anul 2023 s-a pregătit un număr special dedicat tematicilor de cercetare a proiectului, intitulat *Uneven Worlds. Beyond the Canons of Cultural Representations (Lumi inegale. Dincolo de reprezentările canoanelor culturale)*, care va apărea în *Studia Universitatis Babeș-Bolyai Philologia* (WoS, CNCS A), nr. 2 (2024) (coordonatori: Laura T. Ilea și Marius Conkan).

Din perspectivă administrativă, în cadrul programului au fost achiziționate 6 laptopuri Dell Latitude pentru membrii echipei, un display interactiv Samsung Flip Pro, câteva materiale consumabile, au fost plătite salariile și cheltuielile de deplasare la conferințe, editarea și tipărirea volumului *Caietele Echinox*, nr. 45/2023, precum și servicii de traducere și revizie.